

עליה מצפון אמריקה וצרכי מידע / קאופמן שטראוס שרה

תקציר:

העלייה מצפון אמריקה גדלה בשנים האחרונות, אולם עדיין יש הרבה עולים שחוזרים לארץ מוצאם בהרגשה שלא הצליחו בארץ. מחקר איכותני זה מתמקד בצרכי המידע של עולים מצפון אמריקה ובחינת התפקיד של שביעות הרצון ממילוי צרכים אלו בתהליך הקליטה. האם שביעות הרצון מהמידע מובילה לתהליך קליטה קל ומוצלח יותר אל תוך החברה הישראלית?

במסגרת מחקר איכותני נערכו שלושה עשר ראיונות עומק עם משפחות שעלו מארה"ב וקנדה בין מרץ 2003 לדצמבר 2005. בעת עלייתן היו במשפחות הנחקרות בין ילד אחד לשישה ילדים – מגיל ינקות ועד לגיל התבגרות. שפת האם של כל המרואיינים היתה אנגלית וכולם עלו לישראל מרצונם החופשי. רוב המשפחות הגדירו עצמן דתיות. לצורך עיבוד המידע נעשה שימוש בתיאורייה של מחקר מעוגן בנתונים (Grounded theory). במהלך תהליך המחקר עוצבו קטגוריות הקשורות לתהליכים שעוברות המשפחות לפני העלייה ולאחריה, וזהו קשיים ובעיות ונחשפו צרכי מידע.

ארבעת שאלות המחקר העיקריות במחקר זה נוגעות לזיהוי צרכי המידע של העולים מצפון אמריקה, בדיקת מידת שביעות הרצון ממילוי צרכים אלו, בדיקת הערוצים בהם השתמשו העולים לפני ולאחר עלייתם בכדי לענות על צרכי המידע, והערכה האם קליטה לתוך החברה הישראלית תלויה במילוי צרכי המידע.

קטגוריות כלליות ואישיות של צרכי מידע נחשפו במהלך ניתוח התוכן של הראיונות שבוצעו. צרכי מידע כלליים כללו קטגוריות של דיור, חינוך, בריאות, בנקאות ופיננסיים, נהיגה, עניינים הקשורים לממשלה, עניינים חוקיים ומידע פרקטי. צרכי מידע אישיים התייחסו לנסיונות עלייה קודמים, שינויים ברישיונות לעסוק ברפואה, התחלת עסק חדש, ילדים עם צרכים מיוחדים ורפואה אלטרנטיבית.

רוב צרכי המידע סופקו לפני או במהלך תהליך העלייה והקליטה, אולם היו צרכים שנותרו ללא מענה והשאירו את העולים לעיתים חסרי אונים וחרדים למצבם.

בתהליך ההכנה לעלייה, מקור המידע העיקרי היה האינטרנט: אתרים ממשלתיים, אתרים של אירגוני עלייה ואתרים אישיים. לאחר העלייה מקור הידע העיקרי הגיע מהסביבה – מהרשת החברתית. מקורות אחרים היו עיתונות, אמצעי תקשורת ושליחים.

המחקר מצא כי שביעות רצון ממילוי צרכי המידע היה מרכיב מרכזי בתהליך הקליטה של העולים בחברה ובסביבה.

על ידי מילוי צרכי המידע של העולה בנוגע לארצו החדשה, התרבות והחיים בארץ החדשה, מונח הבסיס לעולה למלא את צרכיו לפי מאסלאו (צרכים בסיסיים, צרכי ביטחון, צרכים חברתיים, צרכים של דימוי עצמי ומיצוי עצמי) מה שיוביל לתחושת שייכות וגיבוש ה"אני".

בנוסף לתחושת שייכות וזהות, לעולה צריך להיות גם מוטיבציה להתגורר בארץ ולהתגבר על מכשולים כגון: רכישת שפה, תעסוקה וכלכלה. מילוי צרכי המידע הינו המפתח להשגת מטרות אלו מה שיוביל לקליטה טובה אל תוך החברה הישראלית.

